

Jutrzenka

Bądź z serca pozdrowiona ojczysta święta mowo!

KRONIKA SPOTKAŃ OPŁATKOWYCH
w polonijnych ośrodkach Mołdawii

**„KACPER, MELCHIOR I BALTAZAR
SPIESZĄ DO STAJENKI...”**
Dlaczego obchodzimy
Święto Trzech Króli?

**Wszystkiego co najlepsze
życzymy w Nowym Roku!**

Miesięcznik z kwartalnym dodatkiem AFISZ POLSKO-MOŁDAWSKI

Ukazuje się od listopada 1996 r.
Zarejestrowany 2 maja 2007 r.
w Ministerstwie Sprawiedliwości
Republiki Mołdawii

Adres do korespondencji:
Redakcja „Jutrzenki”
skr. poczt. 983
MD-3101 Bălți MOLDOVA
e-mail:
redakcja.jutrzenka@gmail.com

www.jutrzenka.md

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych,
zastrzega sobie prawo redagowania i skracania nade-
stanych tekstów, także odmowy publikacji bez poda-
nia przyczyny. Nie ponosi odpowiedzialności za treść
zamieszczonych reklam i ogłoszeń. Poglądy i opinie
zawarte w artykułach mogą być niezgodne ze stano-
wiskiem redakcji.

Redaktor naczelny
Helena Usowa

Zespół redakcyjny:
Wanda Burek
Elena Dudari
Anna Gaydamowicz-Mazur
Ala Klimowicz
Stefan Ladryk
Zofia Nieczaj
Lucyna Otwinowska
Anna Plutecka
Elena Pumnea
Tatiana Zalewska

Współpraca:
Natalia Barwicka
Anna Dubiel
Alina Kovalenko
Aleksy Ladryk
Natalia Pityn

Redaktor strony internetowej
Małgorzata Kiryłowa

Druk: Logo-Design, Chișinău

ISSN 1857-324X

W NUMERZE

- **Wiadomości polonijne:**
 - Mikołajkowy autokar z Płocka 4
 - Grudniowe spotkanie w Sorokach 5
 - Wizyta Świętego Mikołaja 6
 - Bożonarodzeniowe spotkanie w Komracie 7
 - Magia Świąt Bożego Narodzenia w Stowarzyszeniu „Polska Wiosna w Mołdawii” 8
- **Tradycje znane i te zapomniane:**
 - „Kacper, Melchior i Baltazar spieszą do Stajenki...”, czyli Święto Trzech Króli 10
- **Wiadomości polonijne:**
 - Spotkanie wigilijne w Słobodzie-Raszków 11
 - Informacje bożonarodzeniowe z Tyraspolu oraz Rybnicy 12
- **Newsy dla Polonii** 13
- **Rocznice:** Romuald Traugutt 14
- **Wiadomości polonijne:**
 - Eliminacje Centralne Konkursu „Kresy 2023” w Mołdawii 16
 - Polina Buicly i Anton Wojewódzki w finale „KRESÓW 2023” w Białymstoku 16
- **Newsy dla Polonii** 19
- **Kultura:** Polonez na światowej liście dziedzictwa UNESCO 20
- **Wiadomości polonijne:** 25-lecie działalności LIGI POLSKICH KOBIET w Kiszyniowie 21
- **Szkic do portretu:** Hanna Gałęcka 22
- **Fotorelacja:** Warsztaty piernikowe w Glodianach 23
- **Smacznego!** Pierniczki imbirowe 24
- **Newsy dla Polonii:** Wyniki Konkursu Mądrej Sówki 24
- **Klub Mądrej Sówki** 25
- **Zakochaj się w Polsce:** Wieża Trynatarska w Lublinie 26

ZDJĘCIE NA OKŁADCE:

Występ dzieci z Towarzystwa Kultury Polskiej „Mała Ojczyzna” w Słobodzie-Raszków (Naddniestrze)

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2024

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego.

W Nowym Roku pragniemy Państwu już tradycyjnie zaprezentować polonijną kronikę spotkań opłatkowych (i mikołajkowych również) w Mołdawii. A zaczynamy od kartek z życzeniami zdrowych i radosnych Świąt Bożego Narodzenia, które Redakcja otrzymała pod koniec ubiegłego roku za pośrednictwem „Fundacji dla Rodaka” z Olsztyna. Kartki te trafiły do rodzin Polaków i Mołdawian w Bielcach.

„Kochani Rodacy! W imieniu wszystkich Polaków, którzy przygotowali te piękne kartki, składamy najlepsze życzenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia. Niech Gwiazda Bielejemska zwiastuje Wam w sercu na nowo tę Dobrą Nowinę, niech się rozraduje serce i uwierzy Jezusowi, niech się umocni nadzieja na cały 2024 rok...”

W ramach akcji „Paka dla Rodaka” z mazowieckiego Płocka wyruszył do Mołdawii transport 550 świątecznych paczek z artykułami spożywczymi oraz ze słodyczami dla Polaków mieszkających w Bielcach, Styrzcy i Głodianach.

Była to siódma edycja akcji „Paka dla Rodaka”, którą tradycyjnie przed świętami Bożego Narodzenia organizuje Fundacja „Przystań Rodzina” z Płocka we współpracy z tamtejszym samorządem. W przygotowanie akcji włączyły się szkoły, parafie, firmy, sklepy i indywidualni sponsorzy.

Transport ze świątecznymi paczkami dla Polaków w Mołdawii wyruszył w drogę 5 grudnia, a po długiej podróży i nieprzewidzianych sytuacjach na granicy dotarł do Bielic, gdzie wolontariusze spotkali się z Rodakami w Mołdawii i przekazali im świąteczne paczki.

Będąc w Bielcach, odwiedzili Stowarzyszenie "Dom Polski", a następnie udali się do Centrum Kultury w Głodianach na występ w wykonaniu polonijnego zespołu „Styrzańskie Dzwoneczki”. Odwiedzili również Dom Polski w Styrzcy.

GRUDNIOWE SPOTKANIE w Sorokach

Uczniowie szkółki polonijnej w Sorokach obecnie mogą przy pomocy tablicy interaktywnej w wygodny sposób przedstawiać klasie i nauczycielowi przygotowane przez siebie prezentacje

W sobotę 2 grudnia 2023 r. Związek Polaków w Sorokach gościł delegację z Ambasady RP w Kiszyniowie.

Po wizycie w Urzędzie Miasta Soroki, gdzie odbyło się spotkanie robocze z władzami miasta, delegacja z Kiszyniowa zawitała do siedziby Związku Polaków w Sorokach. Ambasador RP Tomasz Kobzdej i wicekonsul Magdalena Rocka-Yelkenci mieli okazję spotkać się z członkami stowarzyszenia i

uczestniczyć w uroczystym otwarciu Cyfrowej Klasy Języka i Kultury Polskiej, która została wyposażona w nowoczesną technologię. W ubiegłym roku Polonia w Sorokach otrzymała wsparcie od Ambasady RP w postaci 10 laptopów ASUS oraz tablicy interaktywnej i3TOUCH. Sprzęt ten pozwala na przeprowadzanie zajęć dydaktycznych w nowoczesny i atrakcyjny dla uczniów sposób z wykorzystaniem najnowszych rozwiązań technicznych.

Na drugą część spotkania w Sorokach zaproszono również najmłodszych członków stowarzyszenia – z okazji zbliżających się mikołajek dzieciom rozdano paczki ze słodyczami, przygotowane przez Związek Polaków w Sorokach i ufundowane przez Ambasadę RP.

Delegacja z Kiszyniowa odwiedziła w tym dniu również Twierdzę Sorocką oraz miejskie Muzeum Historii i Etnografii im. Nicolae Bulata.

Rodika Młyńska,
prezes Związku Polaków w Sorokach

WIZYTA ŚWIĘTEGO MIKOŁAJA

Wizyta Świętego Mikołaja to jeden z najbardziej wyczekiwanych przez dzieci dni w całym roku. Ośrodki polonijne w Mołdawii przygotowały się do tego spotkania bardzo starannie, aby godnie przywitać znakomitego gościa.

Mikołaj, który przybył do Stowarzyszenia „Styrzańskie Dzwoneczki” w Głodianach, był w doskonałej formie – nie tylko obdarował dzieci prezentami, ale też świetnie się z nimi bawił. Z uśmiechem przyglądał się popisom wierszowanych powitań i piosenek, by z radością obdarowywać każde dziecko prezentem.

Dzieci z Domu Polskiego w Bielcach również były zachwycone wizytą św. Mikołaja – śpiewały piosenki, tańczyły i recytowały wierszyki. Następnie nadeszła długo oczekiwana chwila – rozdawanie prezentów. Wszyscy otrzymali piękne prezenty.

Aleksy Ladryk

Prezenty mikołajkowe dla ośrodków polonijnych ufundowano przez Ambasadę RP w Kiszyniowie.

Bożonarodzeniowe spotkanie w Komracie

W sobotę 16 grudnia 2023 roku w siedzibie Stowarzyszenia Polaków Gagauzji odbyło się spotkanie bożonarodzeniowe, w którym, oprócz przedstawicieli komrackiej Polonii, udział wzięli goście z Kiszyniowa i Bielc, w tym młodzież ucząca się języka polskiego w bieleckim Domu Polskim, która przyjechała do Komratu ze swoją

nauczycielką – panią Hanną Gałęcką. Było to niezwykle spotkanie z polskim językiem, polską kulturą, wyjątkowymi polskimi tradycjami świątecznymi oraz pięknie przystrojoną choinką, pod którą nie mogło zabraknąć prezentów od św. Mikołaja.

Po przywitaniu wszystkich przybyłych i złożeniu okoliczno-

ściowych życzeń przez prezes Stowarzyszenia Polaków Gagauzji panią Lubow Bargan, rozpoczęła się część artystyczna spotkania, na którą złożyły się występy dzieci, młodzieży i dorosłych. Oczywiście królowały piękne polskie kolędy wykonywane przez bieleckie „Jaskółki”, młodzież uczęszczającą na zajęcia z języka polskiego w Komracie oraz przybyłych gości.

Tego dnia nie tylko śpiewano i recytowano świąteczne wiersze, ale także tańczono. Entuzjastyczny podziw wśród widzów wzbudziły tańce polskie i gagauskie wykonane w pięknych ludowych strojach przez dzieci i młodzież z zespołu „Polacy Budziaka” oraz taneczny gagauski występ grupy seniorów z Komratu.

Polacy Gagauzji swoim barwnym i nietuzinkowym spotkaniem bożonarodzeniowym w pełni potwierdzili opinię, jaką cieszą się Święta Bożego Narodzenia – najweselsze i najbardziej niezwykle święta w roku. Po części artystycznej przyszedł czas na wręczenie najmłodszym uczestnikom spotkania oraz gościom spoza Komratu mikołajowych prezentów (w rolę św. Mikołaja wcieliła się pani Lubow Bargan), dzielenie się opłatkiem i składanie życzeń oraz towarzyskie rozmowy prowadzone przy świątecznie zastawionym stole.

Lucyna Ejma
Piotr Boroń

- Młodzież z Komratu popisała się pięknym wykonaniem polskich i mołdawskich tańców ludowych
- Zespół „Jaskółki” z Domu Polskiego w Bielcach zaprezentował kolędy „W żłobie leży”, „Dzisiaj w Betlejem”, „Wśród nocnej ciszy”

Magia Świąt Bożego Narodzenia w Stowarzyszeniu „Polska Wiosna w Mołdawii”

Święta Bożego Narodzenia w Polsce to nie tylko czas uroczystości, to także chwila, gdy rodziny zbierają się razem, tworząc w każdym domu atmosferę miłości, ciepła i radości. Zgodnie z tradycją Stowarzyszenie „Polska Wiosna w Mołdawii” zorganizowało bożonarodzeniowe spotkanie „Wigilijny opłatek” dla Polaków mieszkających w Kiszyniowie. Spotkanie przebiegło w rodzinnej, wzruszającej atmosferze.

Wieczór rozpoczął się od występu zespołu wokalnego „Gamma”, który wykonał polskie kolędy. Oczywiście wszyscy goście śpiewali razem z młodzieżą, rozpoznając znajome melodie. Spotkanie uświetniły dzieci, które chętnie recytowały wiersze i śpiewały piosenki. Złożyły sobie nawzajem życzenia i wspólnie spędziły czas przybyli zarówno członkowie organizacji, jak i przedstawiciele Ambasady i Konsulatu RP w Kiszyniowie.

Wiadomo, że przed rozpoczęciem uroczystego posiłku w Polsce zwyczajem jest podzielić się kawałkiem opłatka z każdym gościem i wymieniać się życzeniami. To jedna z ulubionych tradycji członków stowarzyszenia, gdzie z serca można życzyć wszystkiego najlepszego w nadchodzącym roku.

Istnieje również kilka innych niezwykłych tradycji, które Polacy szanują. Tradycyjnie świętowanie Bożego Narodzenia w Polsce rozpoczyna się wieczorem 24 grudnia. Stoły są zastawiane wtedy, gdy na niebie pojawia się pierwsza gwiazda, przypominająca o tej, która kierowała Mędrców do małego Jezusa. Ten zwyczaj szczególnie fascynuje dzieci, które w oknie obserwują pierwszą jasną gwiazdkę na niebie.

Zgodnie z inną tradycją, na świąteczny stół należy postawić o jeden talerz więcej, niż planujemy zobaczyć gości. Uważa się, że w wigilijny wieczór powinno się wprowadzić do domu każdego, kto zapuka – nawet jeśli jest to nieproszony gość. Polacy również wierzą, że pierwsza osoba, przekraczająca próg domu w Wigilię, przyniesie ze sobą szczęście.

Członkowie Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii” podzielili się tym, co dla nich oznacza Boże Narodzenie i jak obchodzą ten świąteczny czas:

„Każde święto ma swoje znaczenie – czy to świeckie, czy religijne. Boże Narodzenie to czas odnowy myśli, relacji, ludzkich wartości. W Boże Narodzenie chce się stać lepszym i kierować wszystkie myśli ku czynieniu dobrych uczynków. Boże Narodzenie to wspólna okazja, by spotkać się z całą rodziną i przyjechać nawet dla tych, którzy są daleko. W tym świątecznym czasie tradycją dla nas jest składanie życzeń, które z pewnością się spełnią, ponieważ w tym okresie obecność Boga odczuwa

się najmocniej. Wierzymy i świętujemy” – mówi Kamilla Mandziuk.

„Boże Narodzenie to jedno z wielkich świąt, którego głównym celem jest uczczenie pamięci o narodzeniu Zbawiciela ludzkości w chrześcijaństwie – Jezusa Chrystusa. Dla mnie to spotkanie z bliskimi w Wigilię, gdy wszyscy proszą siebie nawzajem o przebaczenie, wymieniają się życzeniami. Przestrzegamy zwyczajów i do pierwszej gwiazdy jemy tylko kutię, potem nakrywamy świąteczny stół, a wszyscy śpiewają kolędy” – opowiada Wiktoria Królikowska, przewodnicząca zespołu tanecznego „Wesołe Babcie”.

„Cieszymy się, że możemy wspierać się nawzajem, wspólnie spędzając czas i kultywując tradycje. Wdzięczność i radość, jakie wywołał udział w tym wydarzeniu, są jednoznacznym dowodem na to, jak ważne jest pielęgnowanie kultury i integracja społeczeństwa lokalnej Polonii, szczególnie w ten świąteczny czas. Przekazujemy szczególne podziękowania dla Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego, dzięki wsparciu której projekt Spotkanie okolicznościowe – Wigilijny Opłatek został dofinansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu „Polonia i Polacy za Granicą 2023” – mówi Oksana Bondarczuk, prezes Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii”.

Podczas bożonarodzeniowego spotkania odbył się kiermasz charytatywny, gdzie każdy mógł nabyć ręcznie wykonane ozdoby, słodkości, kalendarze z fotografiami najważniejszych wydarzeń organizacji i zespołu „Wesołe Babcie” oraz wiele innych artykułów. Wszystkie zebrane środki zostały przekazane na cele charytatywne.

Rokrocznie obserwujemy wzrost zaangażowania członków i sympatyków stowarzyszenia, którzy chętnie uczestniczą w przygotowaniach do koncertu i jarmarku rękodzieła. Święta w rodzinnej atmosferze to niezwykle czas. Przekazujemy serdeczne podziękowania dla wszystkich zaangażowanych w stworzenie tego wyjątkowego wieczoru.

Alexei Bondarciuc,
koordynator projektów
Stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii”

■ Polskie kolędy w wykonaniu kiszyniowskiego zespołu "Gamma"

■ W spotkaniu opłatkowym tradycyjnie już biorą udział wspaniałe dzieciaki i cudowną młodzież, którzy aktywnie uczestniczą w życiu społecznym stowarzyszenia „Polska Wiosna w Mołdawii”

„KACPER, MELCHIOR I BALTAZAR SPIESZĄ DO STAJENKI..”

Święto Trzech Króli. Skąd się wzięło i dlaczego je obchodzimy?

Święto Trzech Króli jest jednym z najstarszych i najciekawszych chrześcijańskich świąt, a starożytni chrześcijanie mieszkający na wschodzie Imperium Rzymskiego obchodzili je jako rzeczywiste Boże Narodzenie oraz dzień wspomnienia pokłonu Mędrców, Chrztu Pańskiego i przemiany wody w wino w Kanie Galilejskiej.

Święto Trzech Króli, które w Polsce i na świecie – choć nie wszędzie – obchodzone jest 6 stycznia, należy do najważniejszych chrześcijańskich obrządków. Tradycja podaje, że Dzień Objawienia Pańskiego, jak brzmi jego rzeczywista nazwa, obchodzimy na pamiątkę hołdu, jaki został oddany Jezusowi po narodzinach w Betlejem przez trzech Mędrców przybyłych ze Wschodu.

Mieli oni, według ormiańskiej ewangelii apokryficznej, na imię Kacper, Melchior i Baltazar. Podarunki, które przynieśli małemu Chrystusowi, mają konkretną symbolikę i duże znaczenie. Złoto jest znakiem królewskim, kadzidło – kapłańskim, a mirra zapowiadała wypełnienie się starotestamentowych prorocत्व z Księgi Izajasza.

W dawnej Polsce ze świętem tym wiązały się różne zwyczaje domowe. Dzień Trzech Króli, szczodry i święty, był ostatnim spośród dwunastu szczodrych dni i wieczorów, był więc dniem poczęstunków, odwiedzin, wręczania sobie drobnych darów. Do domów przychodzili różni kolędnicy, a wśród nich chłopcy przebrani za Trzech Króli, w złotych tekturowych koronach i – niekiedy – w szatach liturgicznych, starych i podniszczonych kapach i ornatach, wypożyczonych z zakrystii kościelnej. Tak jak inni kolędnicy, składali gospodarzom życzenia i wyprasali datki.

Na pamiątkę cennych darów – mirry, kadzidła i złota, które Trzej Królowie, przed wiekami, ofiarowali Dzieciątku Jezus – w dniu ich święta królowie polscy obdarzali swych dworzan. Za dobre sprawowanie prezenty otrzymywała czeladź dworska. Upominki wymieniali pomiędzy sobą krewni z zamożnych rodzin. We wszystkich zaś domach, i na wsi i w mieście, rozdawano dzieciom czerwone jabłka oraz orzechy, które miały im zapewnić rumieńce zdrowia i mocne zęby. Nikomu w tym dniu nie szczędzono jedzenia i jałmużny. Wszystkich przybywających do domu kolędników suto ugaszczano i rozdawano im szczodrakowe bułki. Na Kurpiach i Podlasiu, podobnie jak w wigilię Nowego Roku, pieczono zwierzątka z ciasta i nowe latka.

Obecnie święto Trzech Króli to przede wszystkim uroczystość kościelna, podczas której święci się kawałki kredy i mirrę (czyli zmieszane z żywicą zioła). Do niedawna na południu Polski, zwłaszcza na wsi, święciło się w tym dniu przyniesioną z domu chociażby najskromniejszą biżuterię, aby przynosiła swym właścicielom szczęście i bogactwo. Także i w obecnych czasach przyniesioną do kościoła do domu, poświęconą kredą pisze się na drzwiach wejściowych datę bieżącego roku i poprzedzielane krzyżykami litery K+M+B, pierwsze litery imion Trzech Króli. Forma C+M+B (wersja łacińska) też jest poprawna.

na podstawie: wspolnotapolska.org.pl

W miastach i na szlacheckich dworach, w wieczór Trzech Króli, bawiono się w wybory **króla migdałowego**. Zabawa

ta popularna w Europie zachodniej, m.in. we Francji i Anglii, z czasem przyjęła się także i w Polsce. W wyborze króla migdałowego pomocne były specjalne ciasta: pierniki lub słodkie rożki. W jednym z nich ukrywano migdał, a osoba która go znalazła obwoływana była królem migdałowym. W ten sam sposób odbywała się elekcja **królowej migdałowej**. Para królewska zajmowała honorowe miejsce przy stole. Prócz tego zaszczytu miała jednak i obowiązki towarzyskie – musiała zabawiać gości i organizować im zabawę.

Zabawa w króla migdałowego czasami jeszcze odbywa się w domach, w których są dzieci, emocjonujące się poszukiwaniem migdałów w ciastkach i pozyskaniem tytułu króla.

SPOTKANIE WIGILIJNE W SŁOBODZIE-RASZKÓW

Radosna, życzliwa i rodzinna atmosfera towarzyszyła spotkaniu wigilijnemu Towarzystwa Kultury Polskiej „Mała Ojczyzna”, które odbyło się 10 grudnia 2023 r. w sali Domu Kultury przy pięknie ustrojonej choince. Spotkanie stało się okazją do wspólnego przeżywania wyjątkowego nastroju Świąt Bożego Narodzenia.

W spotkaniu wzięli udział wójt Słobody-Raszków Andrzej Olejnik, dyrektor miejscowej Szkoły Podstawowej połączonej z Przed-

szkołem Natalia Paskariuk oraz dyrektor Domu Kultury Polina Olejnik.

Po modlitwie i łamaniu się opłatkiem wszyscy przystąpili do degustacji potraw wigilijnych. Na stołach nie zabrakło śledzi, klusek z makiem oraz tradycyjnej kutii i pierogów.

Podczas spotkania wigilijnego wokalny zespół „Słobodzianki” wraz z dziećmi z naszego stowarzyszenia przedstawiły piękny program artystyczny, przypominający

o naszych polskich tradycjach, zwyczajach wigilijnych i bożonarodzeniowych, przeplatany kolędami i pastoralkami.

Spotkanie wigilijne było też dobrą okazją do integracji międzypokoleniowej, wspomnień o minionym czasie oraz rozmów o planach i nadziejach związanych z Nowym 2024 Rokiem.

Spotkanie zakończyło się wspólnym śpiewaniem kolęd.

Antonina Pietrasz
prezes TKP „Mała Ojczyzna”

■ Na początku wieczoru wigilijnego dzielimy się opłatkiem, co oznacza chęć bycia razem

Święta Bożego Narodzenia to wspaniała okazja, żeby promować polskie tradycje wśród Polonii i rdzennych mieszkańców Mołdawii.

Przedstawienie o tradycjach Bożego Narodzenia w Polsce nagrała Telewizja w Naddniestrzu – aktorzy teatrzyku, działającego przy Towarzystwie Kultury Polskiej „Jasna Góra” w Tyraspolu przekazali ważną myśl, że tradycja jest najważniejsza i nic nie zastąpi bożonarodzeniowych zwyczajów!

Jutrzenka 1/2024

12

Uczniowie ze Stowarzyszenia „Polonia” w Rybnicy pod okiem Pani Moniki Łoś, nauczycielki skierowanej przez ORPEG do pracy dydaktycznej w Mołdawii, zrealizowali inspirujące nagrania, w których ukazują proces tworzenia dekoracji świątecznych. Zachęcamy do obejrzenia materiału przygotowanego przez Paulinę Rusnak, która prezentuje, w jaki sposób zrobić aniolka z masy solnej. W montażu filmu pomagał Eugeniusz Korolow.

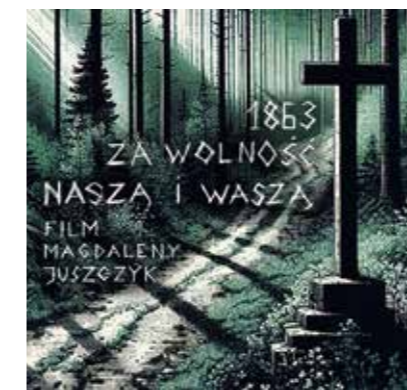
www.facebook.com/orpeg/videos/915552289917293

1863 ZA WOLNOŚĆ NASZĄ I WASZĄ

Filmy „Przyrzeczona wierność”, „Wolność mierzy się krzyżami”, „Wyroki” i „Duch puszczy” tworzą cykl czterech dokumentów Magdaleny Juszczyk „1863 ZA WOLNOŚĆ NASZĄ I WASZĄ”.

Filmy ukazują historię walki narodu Polskiego o odzyskanie niepodległości podczas Powstania Styczniowego.

Powstanie Styczniowe było aktem wielkiej odwagi, cztery narody walczyły przeciwko zaborcy rosyjskiemu. Pamięć o powstaniu trwa do dziś, nie tylko na terenie Polski, ale także na terenach dzisiejszej Litwy, Łotwy, Białorusi i Ukrainy. Był to wielki zryw narodu polskiego, za który przyszło zapłacić społeczeństwu bardzo wysoką cenę m.in. poprzez zesłania na Syberię, konfiskatę majątków szlacheckich i rusyfikację.

Cykl „1863 za wolność naszą i waszą” pokazuje współczesnym odbiorcom, że pomimo 160 lat od wybuchu powstania pamięć o tym zrywie trwa, a informacje o miejscach pamięci przekazywane są z pokolenia na pokolenie.

Zachęcamy do obejrzenia filmów:

<https://pol.org.pl/2023/12/28/1863-za-wolnosc-nasza-i-wasza/>

Reżyseria: Magdalena Juszczyk; **scenariusz:** Sebastian Zielonka; **zdjęcia:** Marcei Zielnik, Tomasz Pyrak; **montaż:** Monika Worona; **muzyka:** Piotr Michałowski; **postprodukcja dźwięku:** Aleksandra Łoś, Piotr Łosiak; **making off, zdjęcia z planu:** Hanna Jannasz; **oprawa graficzna:** Kuba Kasprzak; **producent wykonawczy:** Magdalena Juszczyk; **kierownik produkcji:** Tomasz Roguski; **archiwa:** Monika Worona; **research:** Sebastian Zielonka, Tomasz Roguski; **plakat:** Piotr Jezierski.

Producentem filmów jest Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego.

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu „Polonia i Polacy za Granicą 2023”.

Jutrzenka 1/2024

13

Ruszył XV Międzynarodowy Konkurs „BYĆ POLAKIEM”

Organizatorzy rozpoczęli XV jubileuszową edycję konkursu „Być Polakiem”. Jest to wyjątkowa okazja, aby wspólnie odkrywać mniej znane, a jednocześnie fascynujące wydarzenia z historii Polski. Zarówno przedszkolaki, uczniowie, jak i studenci mają szansę wziąć udział w tej inicjatywie. Tematyka tegorocznej edycji jest wyjątkowa, skupia się na pełnej dramaturgii i wydarzeniach historii.

TEMATY XV EDYCJI KONKURSU:

Grupa I (6-9 lat) – prace plastyczne „Tradycje i obyczaje w moim domu rodzinnym”

Grupy: II (10-13 lat), **III** (14-16 lat), **IV** (17-22 lata) – prace literackie

Grupa V (10-22 lata) – w podgrupach 9-15 lat i 16-22 lata – prace filmowe „Wyszukaj i opisz lub nagraj film o mniej znanym wydarzeniu historycznym, kulturalnym, naukowym,

wartym upowszechnienia, kształtującym pozytywny obraz Polski, intrygującym, wartym upowszechnienia”

Grupa VI – nauczycielska: „Być albo nie być, czyli o czasowniku »być«, jego funkcjach gramatycznych i leksykalnych oraz o czasownikach modalnych”

KALENDARIUM XV EDYCJI KONKURSU:

18.03.2024 r. – ostateczny termin przesyłania prac konkursowych

19-21.04.2024 r. – obrady jury w Warszawie

30.04.2024 r. – ogłoszenie wyników konkursu (na stronie www.bycpolakiem.pl)

31.07.2024 r. – gala XV jubileuszowej edycji konkursu

04-06.10.2024 r. – inauguracja XVI edycji konkursu w Hadze, Niderlandy. Szczegółowe informacje dotyczące tej edycji Konkursu znajdują się w regulaminie na stronie konkursu www.bycpolakiem.pl

Od lat istnieje w Polsce tradycja, że Sejm i Senat wybierają wybitne postaci, o których, najczęściej ze względu na rocznicę ich urodzin lub śmierci, szczególnie powinniśmy pamiętać w nadchodzącym czasie. Sejm RP – w uznaniu zasług niezłomnego dyktatora Powstania Styczniowego dla Polski – ustanowił rok 2024 Rokiem Romualda Traugutta. W uchwale przypomniano, że w tym roku przypada 160. rocznica śmierci Romualda Traugutta – wielkiego patrioty, który oddał życie, walcząc o odzyskanie przez Polskę niepodległości.

Romuald Traugutt

Urodził się 16 stycznia 1826 roku w Szostakowie, miejscowości leżącej wówczas w guberni grodzieńskiej Imperium Rosyjskiego, a obecnie na Białorusi. Był synem Ludwika i Alojzy z Blockich, ale największy wpływ na jego wychowanie wywarła babka – Justyna Blocka, która od najmłodszych lat wpajała chłopcu wartości patriotyczne.

Dzięki babci przysły przywódca zrywu stał się człowiekiem niezwykle pobożnym i bardzo głęboko wierzącym w Boga. Ta wiara przyniosła mu przykre doświadczenia w szkole, ponieważ inne dzieci nie rozumiały powodów, dla których ich kolega przedkłada modlitwę nad zabawy. Przez rówieśników był uznawany za dziwaka – niezależnie od tego, że był dzieckiem bardzo życzliwym, miłym i serdecznym – w klasie szydzono, iż powinien zostać księdzem.

Możliwe, że te przytyki były spowodowane również zazdrością, ponieważ chłopiec – mimo iż często zamknięty w świecie własnych marzeń – był niezwykle inteligentny i bardzo dobrze się uczył. Miał celujące oceny i szczególnie wyróżniał się w językach obcych, których pod koniec życia znał kilka. Gimnazjum w Świsłoczy ukończył z bardzo dobrymi wynikami i otrzymał srebrny medal za wyniki na maturze. Taki rezultat oznaczał, że Traugutt mógłby służyć i pracować na dworze cara, ale on sam zawsze marzył, aby zostać inżynierem. Jednakże nie dostał się na wymarzone studia do Instytutu Inżynierów Dróg Komunikacyjnych w Petersburgu – uczelnia została zreorganizowana i swych planów Traugutt nie mógł zrealizować.

Kariera Traugutta w armii rosyjskiej

W grudniu 1844 roku zdał egzamin na junkra do saperów, rozpoczynając swą karierę wojskową. „Wybrał taką ścieżkę kariery zawodowej, jak co najmniej kilka tysięcy młodych ludzi z polskich rodzin szlacheckich w Imperium Rosyjskim. Stając

źródło: Wikimedia Commons

wobec trudnego dylematu życiowego: perspektywa ubóstwa całej rodziny albo wybór takiej kariery, do której szlachta była tradycyjnie przygotowywana, czyli służby wojskowej – tyle że w armii carskiej – możemy przeczytać w książce „Żywoty równoległe”, której autorami są prof. Andrzej Nowak i Dorota Truszczak.

Traugutt brał udział w Wiośnie Ludów na Węgrzech. W 1849 roku już, jako oficer armii rosyjskiej dowodzonej przez generała Iwana Paskiewicza, wspomagał Austrię w tłumieniu powstania węgierskiego. Stał się przez przymusem wyboru moralnego: jego oddział został skierowany do tłumienia powstania, w którym w węgierskich oddziałach walczyli powstańcy wspierane m.in. przez Legiony Polskie. Za udział w węgierskiej batalii Traugutt otrzymał Order św. Anny, mieszkanie i gratyfikację finansową.

W 1852 roku, po powrocie do Królestwa Polskiego, ożenił się z córką jubilera Anną Pikiel. Młodzi zamieszkali w Żelechowie. Podczas wojny rosyjsko-tureckiej w 1853 roku Traugutt służył na Krymie, gdzie m.in. fortyfikował twierdzę Silistra i brał udział w walkach o Sewastopol. Trzy lata później został skierowany do Charkowa, a następnie do Petersburga. Tam wykładał w wyższej szkole wojskowej.

Śmierć żony i dwójki dzieci na przełomie lat 1859 i 1860 skończyła się dla niego załamaniem nerwowym. Wyjechał z Petersburga do siostry, a później do majątku, który w Ostrowiu i Zabawie pozostawił jego chrzestny. Jeszcze w tym samym roku Traugutt poznał Antoninę Kościuszkę (wnuczkę brata Tadeusza Kościuszki), z którą ożenił się w czerwcu 1860 roku.

Służbę w wojsku carskim zakończył 14 czerwca 1862. Dosiągnął stopnia podpułkownika.

Na współczesnych i znających go osobach robił przy okazji olbrzymie wrażenie. Był z zachowania rycerski, szlachetny, niezwykle kulturalny i odważny.

Traugutt i Powstanie Styczniowe

Od początku lat 60. XIX wieku Traugutt słyszał pogłoski o możliwości wybuchu powstania narodowyzwoleńczego. Nie był jego specjalnym zwolennikiem, a kiedy powstanie wybuchło, nie chciał brać w nim udziału, ponieważ nie widział szans na zwycięstwo. Choć sąsiedzi namawiali go do objęcia dowództwa, to Traugutt zwlekał z decyzją. W kwietniu 1863 roku podjął ostateczną decyzję o przyłączeniu się do walki. Jako dowódca oddziału kobryńskiego ścierał się z Rosjanami pod Horkami i Kołodnem. Prowadzony przez siebie oddział najpierw samodzielnie przeszkolił, dzięki czemu przemienił około 200 kompletnych nowicjuszy we w miarę sprawnie operującą jednostkę. Później wyjechał do Warszawy, gdzie oddał się do dyspozycji Wydziału Wojny Rządu Narodowego. Otrzymał wówczas awans na generała. Na krótko wyjechał do Francji, aby zyskać pomoc rządu francuskiego dla powstańców, lecz żadna współpraca nie została nawiązana.

W sierpniu 1863 roku Traugutt opuścił swoje zgrupowanie i udał się do Warszawy, gdzie oddał się do dyspozycji Wydziału Wojny Rządu Narodowego. 15 sierpnia mianowano go generałem i wysłano do Paryża, gdzie bez powodzenia poszukiwał wsparcia dla powstania. Po powrocie, 17 października przyjął funkcję dyktatora powstania. Ukrywał się pod pseudonimem Michał Czarniecki.

Traugutt – dyktator zrywu

Podjął zdecydowane działania – odsunął grupę nieudolnych polityków i dowódców, zreorganizował struktury administracyjne i wojskowe podziemnego państwa. Starł się przekształcić luźne oddziały partyzanckie w regularne wojsko. Wprowadził jednolitą organizację wojska, tworząc 5 korpusów. Dekretem z 27 grudnia 1863 roku powołał specjalny organ administracyjno-sądowy, mający nadzorować wcielanie w życie wcześniejszych postanowień Rządu Narodowego o uwłaszczeniu chłopów. Przygotował koncepcję powołania wspólnego ruszenia i mobilizacji całego społeczeństwa do walki z Rosją. Zaktywizował działalność dyplomatyczną, szukając poparcia dla sprawy polskiej.

W końcu jednak Rosjanie wpadli na jego trop. W nocy z 10 na 11 kwietnia 1864 roku policja aresztowała Traugutta w jego warszawskiej kwaterze. Najpierw więziono go na Pawiaku, a następnie przewieziono do X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej. Przesłuchiwano go wielokrotnie, lecz nikogo nie wydał. Ostatecznie Traugutt został skazany na karę śmierci.

To w czasie jednego z przesłuchań miał powiedzieć: „**Idea narodowości jest tak potężna i czyni tak wielkie postępy w Europie, że ją nic nie pokona**”.

Kult Traugutta

19 lipca 1864 roku rosyjski sąd wojskowy skazał Romualda Traugutta na śmierć przez powieszenie. Wyrok wykonano na stokach Cytadeli Warszawskiej. Tuż przed egzekucją, której towarzyszył 30-tysięczny tłum, dyktator ucałował krzyż. Razem z Trauguttem stracono innych uczestników powstania – Rafała Krajewskiego, Józefa Toczyskiego, Romana Żulińskiego i Jana Jeziorańskiego.

Niedługo po śmierci Traugutta zaczął się rozwijać jego swoisty kult. Przedstawiano go jako osobę niezłomną, niezwykle religijną. Na jego legendzie rosły później całe pokolenia Polaków. Nie była jego śmierć i walka w żadnym względzie więc daremna. To m.in. właśnie jego postawa była kluczem do wychowania patriotów, którzy w 1918 roku wywalczyli nam i sobie wolność.

Romuald Traugutt został pośmiertnie odznaczony Krzyżem Niepodległości z Mieczami przez prezydenta Ignacego Mościckiego w 1933 roku. Od chwili odzyskania niepodległości przez Polskę w 1918 roku w miejscu jego stracenia odbywały się uroczystości państwowe.

źródła: dzieje.pl, polskieradio.pl

Eliminacje Centralne Konkursu „Kresy 2023” w Mołdawii

W Mołdawii 25 listopada 2023 roku odbyły się Eliminacje centralne XXXII Konkursu Recytatorskiego im. Adama Mickiewicza dla Polaków z Zagranicy „KRESY 2023”. Do Domu Polskiego w Bielicach, gdzie odbywały się eliminacje centralne, przybyli uczestnicy z ośrodków polonijnych w Bielicach, Sorokach, Styrzy, Komracie (Gagauzja) i Rybnicy (Naddniestrze). Towarzyszyli im nauczyciele i opiekunowie.

Zmagania uczestników reprezentujących poszczególne organizacje polonijne oceniało Jury w składzie:

Anna Kietlińska – prezes Podlaskiego Oddziału Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” (online), Urszula Chomik-Kraszewska – aktorka, reżyser, członek Podlaskiego Oddziału Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” (online), ks. Grzegorz Czubak – proboszcz parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Cupcini, Helena Usowa – redaktor naczelna pisma Polaków w Mołdawii „Jutrzenka” i Ała Klimowicz – nauczycielka języka polskiego i rosyjskiego, członek redakcji „Jutrzenka”.

Jury przyznało następujące miejsca:

I grupa wiekowa / do 7 lat /

1. Amelia Górka (Bielce)
2. Anna Maria Grabowiecka (Bielce)
3. Aleksandra Filipowska (Bielce)

II grupa wiekowa / od 8 do 12 lat /

1. Weronika Kostecka (Bielce)
2. Walentyna Pogorelska (Bielce)
3. Sofia Grabowiecka (Bielce)

III grupa wiekowa / od 13 do 15 lat /

1. Wiktoria Sadownikowa (Bielce)
2. Regina Cușnir (Styrza)
3. Anastazja Mitiogło (Komrat)

IV grupa wiekowa / od 16 lat /

1. Polina Buicli (Komrat)
2. Anton Wojewódzki (Bielce)
3. Lubow Niedzielska (Komrat)

■ Wszystkim uczestnikom Eliminacji Centralnych Konkursu „Kresy 2023” w Mołdawii przyznano dyplomy i nagrody książkowe, ufundowane przez Redakcję „Jutrzenki” i Bibliotekę Narodową w Warszawie

Polina Buicly i Anton Wojewódzki

■ Finaliści „Kresów 2023” z Mołdawii – Anton Wojewódzki i Polina Buicly oraz nauczyciel języka polskiego Piotr Boroń w Białymstoku

Aż 21 uczestników z dziewięciu państw zmierzyło się w finale XXXII Konkursu Recytatorskiego dla Polaków z Zagranicy „KRESY 2023”, który odbywał się w Białymstoku w dniach od 4 do 9 grudnia. Mołdawię w tym roku w finałowych zmaganiach reprezentowała Polina Buicly z Komratu oraz Anton Wojewódzki z Bielic. Uczniowie udali się do Białegostoku w towarzystwie nauczycieli języka polskiego: Piotra Boroń i Lucyny Ejmy. Nauczyciele i ich podopieczni odbyli swoją podróż samochodem, zatrzymując się po drodze na jeden dzień w Lublinie, dzięki czemu Polina i Anton mogli poznać najważniejsze zabytki Koziego Grodu oraz nabrać sił przed dalszą drogą i czekającymi ich w Białymstoku wyzwaniami. Program kilkudniowego pobytu młodych miłośników poezji w stolicy województwa podlaskiego

w finale „KRESÓW 2023” w Białymstoku

obejmował szereg imprez towarzyszących turniejowej rywalizacji: udział w spektaklach teatralnych, warsztatach prowadzonych przez zawodowych aktorów, zwiedzanie miasta. Ważnym punktem „kresowych” imprez i wydarzeń było

spotkanie wigilijne, zorganizowane przez podlaski oddział Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” (organizatora „KRESÓW”) w Centrum Wystawienniczo-Konferencyjnym Archidiecezji Białostockiej. Dzięki opłatkowym życzeniom,

wspólnemu kolędowaniu i choinkowym prezentom młodzież mogła poznać atmosferę oraz sposób obchodzenia polskich Świąt Bożego Narodzenia, w tym spróbować pysznych polskich dań wigilijnych. Był także czas ▶

na wymianę myśli oraz integrację z rówieśnikami z Litwy, Łotwy, Białorusi, Ukrainy, Rumunii, Czech, Kazachstanu i Gruzji. Jak co roku, wszyscy uczestnicy „kresowego” finału przygotowali, pod fachowym okiem białostockich artystów, specjalne widowisko poetyckie, które zostało zaprezentowane konkursowej publiczności podczas Koncertu Galowego zamykającego recytatorski turniej.

Laureaci moldawskich eliminacji „KRESÓW” przyjechali do Białegostoku z nietuzinkowym i wymagającym repertuarem: refleksyjno-metafizycznym sonetem Piotra Wojciechowskiego „Podróż obiecana” i pełnym symbolicznych odniesień wierszem Mariana Hemara „Testament Chopina” (Poli-

na) oraz ekspresyjnym, przepętnym romantycznym patosem wierszem Cypriana K. Norwida „Do wroga” i zawierającym moralistyczne przesłanie tekstem Bogdana Loebla „Mutant” (Anton). Polina i Anton zaprezentowali jurorom i zgromadzonej publiczności przygotowane przez siebie wiersze w sposób językowo poprawny, sugestywny, dobrze odzwierciedlający osobiste rozumienie tekstu. W „KRESOWIAKU 32”, informacyjnej, konkursowej gazetce, organizatorzy imprezy napisali między innymi: „XXXII Konkurs Recytatorski im. Adama Mickiewicza dla Polaków z Zagranicy „Kresy” już od przeszło 32 lat zrzesza ludzi, dla których język polski jest wartością. Kilkuletnie maluchy i ich rodzice,

dzieci, starsza młodzież i dorośli zaczynają prowadzić poszukiwania. Przeglądają opaste książki, małe tomiki poetyckie, gazety i... smakują się w słowie. Co roku tysiące takich koneserów języka poszukuje najlepszego dla siebie wiersza, tylko po to, aby podzielić się swoją interpretacją utworu z innymi. I pokazać, że się mówi po polsku”.

Zarówno Polina jak i Anton, swoim udziałem w białostockim finale „KRESÓW 2023” w pełni dowiedli, że zasługują na miano miłośników poezji oraz koneserów języka polskiego. Należą im się za to słowa podziękowania oraz wyrazy uznania.

**Lucyna Ejma
Piotr Boroń**

GRY EDUKACYJNE

W ramach kampanii „Kto Ty Jesteś” powstały fabularne gry edukacyjne dla dzieci, które można rozegrać w szkole, w domu i pod gołym niebem.

Gra „Kraina Liter i Słów” dostępna jest w dwóch wersjach – dla dzieci do 6 lat i starszych (7-12). Wystarczy ściągnąć materiały, wydrukować i rozpocząć zabawę. Oprócz kart gry na stronach dostępna jest instrukcja, a nawet gotowe dyplomy uczestnictwa do wydrukowania. To idealny materiał dla nauczycieli i rodziców, którzy chcą rozwijać umiejętności językowe najmłodszych. W czasie rozgrywki uczestnicy utralają alfabet, podstawy gramatyki, rozszerzają słownictwo, rozwijają kreatywność językową i uczą się zasad gramatyki.

Gra w dwóch wersjach dostępna jest na stronach kampanii „Kto Ty Jesteś”: **ktotyjestes.pl/materiały**

Kampania „Kto Ty Jesteś” została zapoczątkowana w 2018 roku przez Fundację „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego. Kampania ma zachęcać Polaków mieszkających za granicą do przekazywania języka i kultury polskiej młodszemu pokoleniu, a w dłuższej perspektywie umacniać polską tożsamość. Ważnym elementem kampanii jest promocja języka polskiego oraz dwujęzyczności.

Materiały do przeprowadzenia gier można pobrać darmowo na stronie: <https://ktotyjestes.pl/materiały>

Premiera interaktywnej gry karcianej „ZABYTKOMANIA – przeszłość w Twoich rękach”

Fundacja „Polskie Maki” stworzyła grę, której tło fabuły tworzą wybrane najcenniejsze zabytki w Polsce. Na każdej karcie znajduje się ilustracja, jak i ciekawe fakty na temat danego obiektu. Celem gry jest zwiększenie wiedzy o tych szczególnych dla Polski i Polaków miejscach, promocja ich wśród członków Polonii i Polaków za granicą.

W grze ZABYTKOMANIA mamy 28 kart z ilustracjami zabytków zlokalizowanych w Polsce, podzielonych na kategorie ze względu na wiek, w którym powstały. Są wśród nich m.in. takie perły polskiego dziedzictwa narodowego jak Opactwo

w Tyńcu, Zamek w Malborku, Zamek Piastowski w Legnicy, Zamek Książ czy Zamek Gólski. Na kartach znajdziemy także Twierdzę Wistoujście, Twierdzę Srebrna Góra, Dworek w Żelazowej Woli czy Halę 100-lecia we Wrocławiu.

Gra karciana „ZABYTKOMANIA – przeszłość w Twoich

rękach” została oparta o zasady gry „MONOPOLY DEAL”, co gwarantuje atrakcyjność rozgrywki zarówno dla dzieci, młodzieży, jak i dorosłych.

Gra została stworzona w ramach konkursu „Polonia i Polacy za Granicą 2023” przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów. Cały projekt powstał dzięki finansowaniu ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

W ramach projektu gra jest dystrybuowana przez Fundację bez opłat do polskich szkół i organizacji polonijnych promujących Polskę, polski język i polską kulturę, a także organizacji zrzeszających Polonię na całym świecie.

Polonez na światowej liście dziedzictwa UNESCO

Polonez – tradycyjny taniec polski – został wpisany na Listę Reprezentatywną Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego Ludzkości. Ogłoszenie wpisu odbyło się na początku grudnia 2023 roku podczas 18. sesji Komitetu Międzyrządowego ds. Ochrony Niematerialnego Dziedzictwa w Botswanie.

Polonez jest szeroko obecny w polskiej kulturze, a świadomość jego znaczenia jest powszechna. Tradycja tańczenia poloneza sięga XVI wieku – pod nazwą chodzony, zaś pod nazwą polonez od wieku XVIII. Jest jednym z pięciu tradycyjnych tańców polskich.

Współcześnie, zwyczaj tańczenia poloneza nierozzerwalnie łączy się z ważnymi wydarzeniami w życiu jednostek, rodzin i całych społeczności. Tradycją praktykowaną w niemal każdym polskim liceum jest studniówka, którą otwiera polonez tańczony uroczystie przez wszystkich uczniów. Uczniowie pod okiem nauczycieli przygotowują się do balu przez wiele miesięcy, a w przygotowania zaangażowana jest cała szkolna społeczność. Polonez jest też częstym elementem wesel, obchodów świąt i uroczystości lokalnych. Ze względu na swoją popularność, tańczony jest także spontanicznie przez nieformalne grupy w związku z obchodami świąt narodowych. Poloneza tańczą również zespoły taneczne, zarówno amatorskie jak i profesjonalne. Polonez to żywa tradycja praktykowana powszechnie w całej Polsce, zarówno na wsiach, w małych miejscowo-

ściach, jak i w dużych ośrodkach miejskich.

Towarzyszące polonezowi wartości, takie jak równość i współpraca, stanowią o jego łączącym ponad podziałami charakterze, który często ma walor integracyjny. Z tego względu polonez tańczony jest we wszystkich regionach, także tam gdzie występują liczne skupiska mniejszości etnicznych czy narodowych. Taniec praktykowany jest także przez jednostki, rodziny i społeczności mieszkające poza granicami kraju. Polska diaspora rozszkana jest po całym świecie i jest bardzo różnorodna. Polonez jest często elementem przekazywanym z pokolenia na pokolenie w rodzinach polskich mieszkających za granicą, jak i we wspólnotach o polskich korzeniach. Ze względu na to, że polonez jest tańcem otwartym i dostępnym dla każdej zainteresowanej osoby, tańczą go także osoby, które biorą udział w ważnych wydarzeniach w życiu osób, dla których polonez jest częścią tożsamości kulturowej.

Polonez to taniec grupowy o podniosłym, a jednocześnie radosnym charakterze. Grupa tańcząca poloneza może liczyć od kilku do nawet kilkuset członków. Uczestnicy tańczą w parach, które jedna za drugą marszerują w rytmie, tworząc korowód. Pierwsza para, która prowadzi poloneza, jest odpowiedzialna za kierowanie korowodem. W trakcie tańca pary wykonują różne figury, na przykład poprzez podniesienie rąk do góry tworzą mosty, pod którymi przechodzą inni uczestnicy, łączą się w czwórki czy ósemki, przeprowadzają partnerkę na drugą stronę czy zmieniają kierunek marszu. W tańcu można uczestniczyć bez pomyłki naśladowując inne pary. Układ figur nie jest narzucony z góry, może być przygotowany lub improwizowany. Niektóre elementy, takie jak koło i wąż polonezowy, mają wyraźną symbolikę odnoszącą się do wartości równości, jedności i harmonii.

Na podst. inf. MKiDN

25-lecie działalności LIGI POLSKICH KOBIET

Na początku grudnia 2023 roku „Liga Kobiet Polskich w Mołdawii” obchodziła jubileusz 25-lecia istnienia. To niezwykle wydarzenie było okazją do uroczystych obchodów poświęconych nie tylko osiągnięciom organizacji, ale także jej wkładowi w umacnianie polskiej kultury i tradycji w Mołdawii.

Wydarzenie miało miejsce w restauracji „Karl Schmidt” – miejsce to nie zostało wybrane przypadkowo. Nosi imię wybitnego gubernatora Kiszyniowa polskiego pochodzenia. Często opowiadamy o nim na wycieczkach. Nie bez znaczenia jest również fakt, że sala znajduje się w centrum miasta, na parterze, dzięki czemu jest łatwo dostępna dla osób o ograniczonej mobilności.

Uroczystość rozpoczęła się od powitalnych przemówień gości honorowych i sprawozdania przewodniczącego. Towarzystwo jej wręczenie dyplomów uhonorowanym członkiniom Ligi Kobiet Polskich za ich wieloletnie poświęcenie i bezinteresowną służbę. Kobiety te stały się integralną częścią życia kulturalnego i społecznego, odgrywając ważną rolę w zachowaniu i promowaniu polskiej tożsamości w Mołdawii.

Podczas uroczystego spotkania serdeczne życzenia i wyrazy wdzięczności złożyło kierownictwo

organizacji, a także przedstawiciele zaprzyjaźnionych organizacji, takich jak „Krałowianka” z Kiszyniowa i „Jasna Góra” z Tyraspolu. Goście z tych organizacji nadali wydarzeniu szczególną wymowę, podkreślając znaczenie przyjaźni i współpracy między środowiskami polonijnymi w różnych regionach kraju.

Miłą niespodzianką była degustacja win firmy Timbrus. Goście dowiedzieli się wiele o tajemnicach produkcji wina, co podniosło ich na duchu.

Uroczysty wieczór nie obył się bez muzyki. Uczestnicy spotkania byli oczarowani sztuką wokalną utalentowanych artystów występujących w ramach specjalnego koncertu. Muzyczne numery w wykonaniu duetu Marty Gincu i Stanisława Turkina, gościa specjalnego z Tyraspolu Igora Galatonowa, wyjątkowego wykonawcy Vazgena Oganesyana dodały zabawy i radości temu wyjątkowemu dniu. Goście śpiewali

razem z artystami i z przyjemnością słuchali nowych nieznanych piosenek.

I oczywiście nie zabrakło tańca! Wykonywanie poloneza pod okiem nauczyciela tańca staje się dobrą tradycją w naszej organizacji. Przy magicznej, uroczystej muzyce, jakby sama z siebie, pojawia się dostojność i dumna postawa, gracia i godność w ruchach.

Jesteśmy wdzięczni Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” im. Jana Olszewskiego za wsparcie tego święta jako symbolu uznania pracy i wkładu członkiń Ligi Kobiet Polskich w życie kulturalne Mołdawii. Uroczystość ta nie tylko podkreśliła bogate dziedzictwo organizacji, ale także zainspirowała przyszłe inicjatywy i projekty mające na celu promowanie polskiej kultury i tradycji w Mołdawii.

Tamara Ababii,
prezes Ligi Polskich Kobiety

FOT. Georgii Ababii

NASZA PANI

We wrześniu 2023 roku do Domu Polskiego w Bielicach przyjechała z Polski nowa nauczycielka Hanna Gałęcka. Co prawda nie było to jej pierwsze spotkanie z naszym krajem – po pięciu latach przerwy ponownie wyraziła chęć do pracy w Mołdawii i została tu skierowana przez ORPEG.

Droga zawodowa Pani Hanny jest długa. Pracę w charakterze nauczyciela rozpoczęła w 1983 roku w Bydgoszczy. W tym mieście pracowała do 2014 roku, w różnym charakterze – była nauczycielem, pedagogiem szkolnym i w ostatnich latach pracy w Bydgoszczy – dyrektorem szkoły.

W 2014 roku swoją drogę zawodową związała z Ośrodkiem Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą (ORPEG). Wtedy to przyjechała pierwszy raz do Mołdawii. W ciągu kilku lat sprawdziła się jako nauczyciel w Kiszyniowie, Sorokach i Tynowej. W roku 2018 Pani Hanna została skierowana do Rumunii, gdzie przepracowała w Colegiul „Alexandru cel Bun” w Gurze Humorului pięć lat.

Czas ten okazał się dużym sukcesem, bo praktycznie co roku uczniowie Pani Hanny uzyskiwali tytuły Finalistów Międzynarodowej Olimpiady Literatury i Języka Polskiego w Warszawie. Hanna Gałęcka również została nagrodzona dwukrotnie przez Ministra Edukacji w Rumunii. W czerwcu 2023 roku Minister Edukacji w Polsce wręczył

Medale Edukacji dla zasłużonych nauczycieli, w tym Hannie Gałęckiej.

– Bielicie kojarzą mi się z bardzo miłą dla mnie uroczystością, bo właśnie tu w Domu Polskim w 2017 roku został mi wręczony Złoty Krzyż Zasługi przyznawany przez Prezydenta RP. Z wielką przyjemnością wróciłam więc do

Mołdawii, do Bielic – mówi Hanna Gałęcka.

Pani Hanna jest babcią dwuletniego Maksymiliana, kocha wieś, zwierzęta (szczególnie psy), naturę i dobrą muzykę. Lubi przebywać z dala od zgiełku i hałasu, choć z natury jest otwarta i bardzo towarzyska. ■

Z OSTATNIEJ CHWILI

W grudniu ubiegłego roku Pani Hanna otrzymała Dyplom Uznania od Ministerstwa Edukacji Rumunii za szczególne wyniki jej uczniów na olimpiadach i konkursach międzynarodowych w roku szkolnym 2022/2023.

WARSZTATY PIERNIKOWE W GŁODIANACH

W grudniu 2023 r. w siedzibie Stowarzyszenia „Styrzańskie Dzwoneczki” w Głodianach odbyły się warsztaty pieczenia i dekorowania pierniczków. W warsztatach wzięli udział młodzi uczestnicy zespołu tanecznego „Styrzańskie Dzwoneczki”. Zajęcia miały na celu wtajemniczyć Polonusów w poszczególne etapy tworzenia pierników.

WIEŻA TRYNITARSKA W LUBLINIE

Neogotycka wieża-dzwonnica jest najwyższym zabytkowym punktem wysokościowym Lublina. Z platformy widokowej na wysokości 40 metrów rozciąga się rozległa panorama miasta. Obecnie we wnętrzu wieży mieści się Muzeum Archidiecezjalne.

Wieża Trynitaraska w Lublinie zwana również Bramą Trynitaruską wchodzi w skład zabudowań kolegium jezuitów. Na początku była tylko furtką klasztorną. Wejście do katedry lub szkoły prowadziła przez furtkę. W roku 1627 podwyższono ją i przeznaczono na dzwonnice. Po kasacji zakonu jezuitów przeszła w ręce trynitarzy. Pomimo że budowla krótko należała do zakonników, od tej pory zaczęto ją nazywać Wieżą Trynitaruską. Trynitarze byli jednak biednym zakonem. Budynki w kompleksie klasztornym zaczęły podupadać i wymagały remontu. W 1818 roku kolejnym właścicielem obiektu stało się miasto.

W 1819 roku rozpoczęto przebudowę wieży, którą zlecono włoskiemu architektowi – Antonio Corazziemu. Obiekt otrzymał neogotycką szatę oraz ośmioboczną nadbudowę ze stożkowym dachem krytym blachą. Prace ukończono w 1827 roku. Od tego czasu wygląd wieży nie uległ większym przeobrażeniom mimo przeprowadzanych prac renowacyjnych.

W okresie II wojny światowej, podczas bombardowania Lublina przez Niemców, został uszkodzony dach oraz okna wieży, a wnętrze zostało zdewastowane. Wierzę odbudowano w latach 1945-1952.

Obecnie znajduje tu się Muzeum Archidiecezjalne, który w swoich zbiorach posiada przedmioty użytku religijnego, obrazy, ikony, rzeźby, tkaniny, sarkofagi, instrumenty muzyczne oraz inne zabytkowe sprzęty.

Budowla ma 60 metrów wysokości. Na wysokości 40 metrów znajduje się taras widokowy. Aby się na niego dostać, trzeba pokonać aż 207 schodów.

Opr. **Elena Dudari**

Ciekawostka

Oprócz niesamowitej panoramy Lublina, na górze wieży czeka na zwiedzających jeszcze jedna atrakcja. Trzy lata temu na szczycie Wieży Trynitarzkiej powstała bardzo klimatyczna kawiarenka, w której można napić się kawy i zjeść coś słodkiego.

Po drodze
na Finał Konkursu
Recytatorskiego
„KRESY 2023” (czytaj na str. 16)
uczestnicy z Mołdawii
i ich opiekunowie
zwiedzili najbardziej
atrakcyjne miejsca
Lublina.

Drodzy Czytelnicy!

**Jesteśmy Wam
bardzo wdzięczni,
że mogliśmy
2023 rok
spędzić z Wami.**

**Redakcja
„Jutrzenki”
miała zaszczyt
i przyjemność
realizować projekt
dla Polonii
z Mołdawii dzięki
dotacji ze środków
Kancelarii Prezesa
Rady Ministrów
w ramach
konkursu
„Polonia i Polacy
za Granicą 2023”.**

**Wszystkie numery
możecie pobrać
bezpłatnie
ze strony
www.jutrzenka.md**

**Zapraszamy
do wspólnego
tworzenia
czasopisma
w roku 2024!**

FOT. Miroslaw Horyn